

Additional optional Jewish sources related to the issues underlying the efforts to repatriate Hadar to Israel for proper burial.

1. דוגמא לעשייה – דבורה הנביאה : הקריאה לצאת לפעולה
2. הבאת עצמות יוסף ממצרים לקבורה בארץ ישראל
3. הבאת המלך שאול לקבורה בארץ ישראל
4. המכתב שכתב הדר במסע לפולין



1. דבורה הנביאה - הקריאה לצאת לפעולה

הגיבורה שלי היא דבורה הנביאה. אני רואה אותה יושבת תחת התומר בין הרמה ובין בית אל. אני רואה אותה, כשעם ישראל נמצא בצרה, שולחת וקוראת לרמטכ"ל שלה – ברק בן אבינועם ואומרת לו: לך! לך ומשכת בהר התבור עשרת אלפים איש – לך! תעשה מעשה. זה מה שציוה ה' אלוקי ישראל. לך, תעשה. וכשהמלחמה הסתיימה בניצחון, היא שרה את שירת דבורה. והדברים ראויים שיהיו חרוטים בלבבו של כל אדם. פעם כולם ידעו שירה זו בעל פה, דתיים כחילוניים. זו שירה לאלה שעושים, וזו קריאת השכמה לאלה שלא עושים. זו קריאה למנהיגות וזו קריאה לעם. מעבר לתשבחות לאלה שנענו לקריאה ונצחו בקרב ההישרדות של עם ישראל, היא מבקרת את אלה שלא השתתפו, את אלה שמצאו סיבות מדוע לא להגיע – במיוחד שבט ראובן. "בפולין ראובן גדלים חקקי-לב: למה יִשְׁבֹּת בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים לְשִׁמְעַ שְׂרָקוֹת עֲדָרִים לְפִלְגֵיֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חֲקָרֵי-לֵב". **הדר בני אמר: יש לך שתי אפשרויות בחיים, להתעסק בעצמך או לעשות דברים גדולים.** זה מה שאומרת דבורה – אנחנו נחליט מה אנחנו – האם אנחנו עושים דברים גדולים? האם אנחנו המתנדבים בעם? האם אנחנו עם ה' שבשערים? האם אנחנו אדירי עם? האם אנחנו על מרומי שדה? או שאנחנו מתעסקים בעצמינו? או שאנחנו יושבים בין המשפתיים לשמוע קריאות עדרים, מסבירים את חוסר מעשינו במליצות גבוהות?

2. הבאת עצמות יוסף ממצרים לקבורה בארץ ישראל

שמות יד 19: "ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד ה' אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם". משה רבנו בכבודו ובעצמו מתעסק בקבורת המת. לוקח את עצמות יוסף ממצרים וינדוד איתן עכשיו במשך ארבעים שנה במדבר כדי להביאן לקבורה בארץ ישראל. ממנו אנו למדים, ומהפסוק המיוחד – השבע השביע- פקוד יפקוד. הפקידה של הקב"ה ליציאת מצרים נובעת מהשבועה מההתחייבות. זו מהות מצוות גמילות החסד למת. כל חייל צה"ל משביע את המנהיגים השולחים אותו לקרב, כי ביום פקודה, יפקדו אותו ויביאו אותו בעצמם לקבר ישראל.



3. הבאת שאול המלך לקבר ישראל (פורסם לראשונה במוסף "שבת" של העיתון "מקור ראשון")

סוף ספר שמואל א. המלך מת, "אנשי ישראל" נחלו תבוסה. מתחולל משבר נורא. משבר צבאי, משבר כלכלי, משבר נפשי. "אנשי ישראל", בראותם את המנוסה של צבאם, את הקריסה של ההנהגה, נוטשים את הערים בהם ישבו. הפלישתים, האויב המנצח, נכנסים אל הערים הנטושות, יורשים אותן ויושבים בהן. בשדה הקרב הפלישתים מתייצבים כדי לפשט את החללים, מוצאים את המלך שאול ואת בניו, כורתים את ראשם, מפשיטים את כלי מלחמתם ומביאים אותם לבית אלוהיהם. את גופת המלך שאול תוקעים בחומת העיר בית שאן.

(ח) וַיְהִי מִמָּוֶת שְׂאֻל וַיָּבֵאוּ פְּלִשְׁתִּים לְפֶשֶׁט אֶת-הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת-שְׂאֻל וְאֶת-שְׂלֶשֶׁת בָּנָיו וְנָפְלִים בְּתֵרֵם גְּלָבָע: (ט) וַיִּכְרְתוּ אֶת-רֵאשִׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת-כְּלָיו וַיִּשְׁלְחוּ בְּאֲרָץ-פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבֵטֶר בַּיַּת עֶצְבֵיָהֶם וְאֶת-הַעֲמֻם: (י) וַיֵּלְמוּ אֶת-כְּלָיו בַּיַּת עֶשְׂתָּרוֹת וְאֶת-גְּוִיָּתוֹ תְּקַעוּ בְּחַיֹּת בַּיַּת שָׁן:

יש כאן תבוסה ויש ניצחון, המוות והמנוסה מלווה את "אנשי ישראל", הניצחון והירושה את הפלישתים המנצחים, ניצחון פיזי וניצחון דתי. אלוהי הפלישתים ניצח. ומעל הכול, המרכיב המרכזי בניצחון הפלישתים הוא ביזוי הלוחמים הישראלים ובראש ביזויו של מלך ישראל. היחידים הנחלצים לעזרה הם אנשי יבש גלעד, אנשים זרים ונאמנים. הם שומעים, הם בוחרים את אנשי החיל, הם קמים כאנשי חיל, הם הולכים כל הלילה, הם מחלצים את גויות שאול ובניו ממצבת בזיונם, הם באים אל מקומם, הם קוברים את עצמות שאול ובניו אצלם. הם מתאבלים על המלך, בן בריתם, כדרכם – בצום ארוך במיוחד.

דויד המלך נושא קינה – ובתחילתה הוא זועק במר רוחו: הַצְבִּי! שְׂרָאֵל? עַל-בְּמֹתֶיךָ וְעַל-אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים! אנשי ישראל, איך ברחתם כצבי קל הרגלים? פחדנים, הוא אומר, בגדתם במורשתו שלהמנהיג הראשון של עם ישראל, משה, הנביא הנצחי שנפרד מעמו ומצווה לו באמירת נצח (דברים לג כט) "אֲשַׁרְיָהּ שְׂרָאֵל תִּי כְמוֹתָ עִם נֹשֵׁעַ בְּהָ' מִגּוֹ עֲזָרָה וְאֲשַׁר-עָרְבָה גְּאוֹתָהּ וַיִּכְפְּשׁוּ אֶבְרָיִל לָהּ וְאַתָּה עַל-בְּמֹתֶיךָ תִּדְרָךְ." "אתה על במוותימו תדרוך". והנה – כעת, העם הזה, נס כצבי, נוטש, מפקיר. אינו דורך על הבמות, אלא נופל חלל עליהן. איך נפלו גיבורים?

איך נפלו גיבורים? ויאבדו כלי מלחמה. מה הם כלי המלחמה האבודים? האם זה המגן שנשא שאול מלך ישראל? האם זו הקשת שנשא יהונתן? האם זו החרב של שאול שמעולם לא חזרה ריקם? האם אלה "הכלים" אותם הפשיטו הפלישתים משאול ובניו? לא! אין אלה הכלים עצמם. דוד מדבר על היכולת של הפלישתים לאסוף את הכלים באין מפריע, הכלים שננטשו במנוסה, המנוסה שהביאה לנטישת הערים, הנטישה שהביאה את הפלישתים לרשת את ערי ישראל. תודעת התבוסה יצרה את הנטישה של "אנשי ישראל", הביאה להפקרת הערבות ההדדית של הלוחמים, שדחפה להפקרת הערבות ההדדית של העם. גופות הלוחמים ננטשו בשדה הקרב, והמלך שנפל על חרבו בראשם. לא אנשי ישראל גאלו את גופת מלכם. לא אנשי ישראל ששאול המלך הלביש את בנותיהם בזהב "שני עם עדנים", אלא אנשי יבש גלעד שזכרו למלך את החלצו למלחמה שהצילה אותם. הם נהגו כהלכה. נאמנים. שמעו, קמו, הלכו כל הלילה, לקחו, קברו וצמו. לא ברחו כצבי. לכן, מיד כשדוד נמשח למלך ישראל, את הבשורה הראשונה הוא נושא לאנשי יבש



גלעד, (פרק ב ה- ז): "בְּרַכִּים אַתֶּם לֵה', אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַחֹסֵד הַזֶּה עִם-אֲדֹנֵיכֶם עִם-שְׂאוּל, וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ. וְעַתָּה, יַעַשׂ ה' עִמָּכֶם חֹסֵד וְרַחֲמִים". זו תחילת דרכו של דוד חזרה אל הערכים - "ללמד בני יהודה קשת", לחדש את היכולת להעז, לפרוץ קדימה, לגבור על חוקי הטבע, כחץ, מכוח השליחות. הקשת היא הכוח. היא היכולת. היא הערך. ללמד אותם מחדש את הערכים. להיות אנשי חסד. אל הלוחמים שאינם נפרדים בחייהם ובמותם, אל הנשרים, אל האריות. אולם מכסת זיכרון שאול ומפלתו לא משיסמן המלך. רעב פורץ בימיו של דויד ומתברר לו כי הרעב הזה קשור בזיכרון. בפגיעה שפגע שאול בגבעונים אבל גם בחרפה, על שלא הביא עם ישראל את שאול המלך לקבר ישראל. התנא המופלא פנחס בן יאיר מלמדינו לקח חשוב בפרקי רבי אליעזר (פרק יז וכן גם ביבמות מח ע"ב). שלושת שנות הרעב החלו מיד כשהתחיל שלטונו של דוד. נאמר על הרעב "שנה אחר שנה", משום שדוד חקר וביקש לדעת מדוע מגיע הרעב? מדוע יש בצורת? מה חטא חוטא עם ישראל שהוא מלכו? שהרי עונש הרעב, הבצורת מגיע כשיש חטא מוסרי, כשיש עוון חברתי. וכך במשך שלוש שנים, שנה אחר שנה, דוד חשש שמא עם ישראל חוטא בחטאים הכבדים ביותר, שמא עובדי עבודה זרה יש במחנה ישראל? שמא גילוי עריות פשה בעם? שמא יש בהם רוצחים שופכי דמים. דוד יודע כי בעבור חטאי יסוד אלה נענש העם כולו בעצירת הגשמים. שלוש שנים, שנה אחר שנה הוא בודק את עמו ומגלה שהעם נוהג כהלכה. אז מגיע המלך למסקנה כי החטא הוא בהנהגה, בו עצמו, ואז מתברר לו כי העונש הוא על כך ששאול ובניו לא הובאו לקבורה כראוי בארץ ישראל.

"וַיִּלְךָ דָּוִד וַיִּקָּח אֶת-עֲצָמוֹת שְׂאוּל וְאֶת-עֲצָמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ... וַיַּעַל מִשָּׁם אֶת-עֲצָמוֹת שְׂאוּל וְאֶת-עֲצָמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וַיִּבְנוּ אֶת-עֲצָמוֹת הַמּוֹקְעִים: וַיִּקְבְּרוּ אֶת-עֲצָמוֹת שְׂאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בְּנֵי-מִן בְּצִלְעַת בְּקִבְרֵי קִישׁ אֲבִיו. וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר-צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲתֵר אֲלֵתַיִם לְאֶרֶץ אֲחֵרֵי-כֹ" מיד לוקח דוד את כל חכמי ישראל וגדוליהם, עובר את הירדן, מוצא את עצמות שאול ביבש גלעד, לוקח העצמות, שם אותן בארון, ומצווה להעביר את הארון בכל גבול ישראל בכל שבט ושבט, כדי שכולם יוכלו לגמול לחלל חסד. וכך, על פי התנא הנערץ פנחס בן יאיר, בהנהגתו של דוד מלך ישראל, לוחם, חולם ומשורר, עוצבה ההתנהגות הישראלית הבסיסית - הבאת לוחם חלל לקבר ישראל הוא חסד, חסד של אמת. ומסיים פנחס בן יאיר את הלקח הנלמד "כִּינֹן שְׂרָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁגָּמְלוּ לוֹ חֹסֵד כָּל יִשְׂרָאֵל, מִיָּד נִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְנִתְּן מִטָּר עַל הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר [שם] 'וַיַּעֲתֵר אֲלֵהֶם לְאֶרֶץ אַחֵרֵי כֹ"."



לאמא ואבא,

אני יושב בקרון שילוחים בפולין, בפינה. עברו פה אני לא יודע כמה ילדים כמוני ואנשים דומים ושונים ממני – וכולם יהודים. שנקרעו מביתם ממשפחתם מהוריהם וילדיהם ולא ידעו לאן שולחים אותם ולאן הם הולכים. אבל אני רוצה להגיד לכם שבזכותכם אני יודע לאן אני הולך. אני הולך למדינת ישראל. המדינה שלי ושלנו. ואני מבין, בזכותכם, מה המדינה שלי נותנת לי, אבל בעיקר – מה אני צריך לתת מעצמי למדינה. וכשאני מסתכל פנימה אני יודע שיש לי את הכוח לתת מעל ומעבר. אם זה לייצג את המדינה שלי ושלנו בחו"ל בצסטרטון ובקמברידג בבית הספר ובקהילה. להיות ישר הגון ופיקח, ובמקום שאין אנשים להיות איש! ולהיות בן אדם, כמו שאתם אומרים תמיד. עם חברים, בבית הספר להצליח ולהיות הכי טוב שאפשר. לייצג ולהגן על המדינה שלי בצה"ל עם נשק, ולפני ואחרי עם נשק מסוג שונה. ותמיד עם הכלים שנתתם לי.

אמא ואבא רציתי להגיד לכם תודה.

אבא, תודה שבנית ועזרת לי לבנות את עצמי ועל ההשגחה הבלתי פוסקת ההדרכה הבלתי פוסק והלימוד הבלתי פוסק.

אמא! תודה שכל פעם שאני מאבד משו – את עצמי, את עוזרת לי למצוא, עוזרת ומרימה אותי לקום ולא ליפול. על הדאגה הבלתי פוסקת, התמיכה הבלתי פוסקת והתפילות הבלתי פוסקות. על הלימוד הבלתי פוסק שאני לומד מכם.

כל דבר שאני רואה פה בפולין מחזיר אותי אליכם, אל הסבתות, אל צור ואל איילת וחמי והמחשבה שנצרכת שאני וצור וכולנו הניצחון המהלך של העם היהודי, משימה אדירה שאני מוכן לקחת על עצמי וזה כנראה מהסיבה שמהשנייה שנולדתי העברתם לי את המשימה הזו בתוכי. בזכותכם.

אני הולך לרדת עכשיו מהקרון. כמו הרבה יהודים כמוני. הם צעדו בדרכם האחרונה ובמותם על קידוש ה' או בהשרדותם בקידוש החיים. אני צועד מפה בדרך שהורו לי לצמוח מהעפר. רציתי להגיד לכם שאני אוהב אתכם מעומק הלב. ואולי אני לא אומר את זה תמיד, אבל הלב שלי אומר את זה תמיד, ואני מקווה שהמעשים שלי שאני עושה יצלחו להגיד לכם כמה אני אוהב אתכם בכל הפעמים שאני לא אומר

אוהב תמיד

שלכם

הדר

